

Janků, Tomáš

Úvodník

Sacra. 2018, vol. 16, iss. 1, pp. 5-6

ISSN 1214-5351 (print); ISSN 2336-4483 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138433>

Access Date: 18. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Slon stál v místnosti, jež temná byla celá, skupina Indů jej tam předváděla. Přišlo mnoho lidí, poznat si ho přáli, a tak do té tmy tu mnozí vstupovali. Že nebylo možné očima ho zřít, chtěli si ho potmě hmatem prověřit. Jeden sloní chobot nahmatal a v kvapu prohlásil: Slon je jak roura od okapu. Ruka druhého na ucho narazila. Slon je jak vějíř, jeho slova byla. Další dohmatal se nohy, sáhl hloub, pak řekl, že slon je určitě jak sloup. Jiný přejel dlaní po slonově hřbetu a tvrdil: Ten slon je jak ta lavice tu. A tak každý slona jenom za to měl, jak ho nahmatal a co mu připomněl. Podle hmatu každý jiný názor má, kde čte jeden dé, tam druhý přečte á. Kdyby všichni v ruce jasnou svíci měli, v dobrozdání by rozdílly vymizely. Schopnost vnímání je dlaň ruky, nic více, nestačí dlaň na vše, není-li v ní svíce. Pohled na moře a na pěnu je dvojí. Pozoruj jen moře, pěna neobstojí! (Džaláléddín Rúmi, Slon v temné místnosti)

Úvodní báseň od súfíjského mystika Džaláléddína Rúmiho je i v současné době velmi inspirativní, a to především z dvou důvodů. Tím prvním je, že poukazuje na limity uchopení jakéhokoli fenoménu, který přesahuje jedince. Podobně i islám lze považovat za pomyslného slona, ke kterému docházejí jednotliví „návštěvníci“ a na základě své osobní zkušenosti si utvářejí (konstruuji) jeho obraz, který se však v celistvosti nemusí shodovat (a často ani neshoduje) s obrazem ostatních.

Druhým důvodem je poukázání na enormní zájem o něco nového, tajemného, neznámého a někdy i hrůzu nahánějícího. Právě takový je i pro českou většinouvu společnost islám. Již není pravdou, že islám představuje pouze osobní víru muslimů a objekt badatelů. Naopak, islám se (minimálně v evropském kontextu) stal veřejným tématem, které je uchopováno a využíváno celou řadou aktérů, kdy v některých případech se již vytrácí i religiozita samotná. Tuto skutečnost je možné přiblížit na vývoji (negativního) zájmu o islám v České republice v posledních letech. Zatímco v roce 2006 byla protiislámská tematika uchopována především skupinami řadícími se mezi extrémní pravici, postupně byla přejímána přímo protiislámskými organizacemi (např. IVČRN) a následně se toto téma stalo součástí programů jednotlivých politických stran a hnutí. Přitom za hlavní katalyzátor tohoto negativního zájmu je možné považovat především teroristické útoky ve Francii a další aktivity Islámského státu, které byly ve veřejném prostoru (chybně) ztotožňovány s islámem jako náboženstvím a jeho vyznavači. Následně se po určitém vyčerpání tohoto tématu v rámci politických bojů a především odeznění tzv. migrační krize nyní toto téma vrátilo především do virtuálního prostoru. Zde je však nově používáno v alternativních médiích s cílem polarizovat společnost. Díky tomuto vývoji se z velmi specifického a okrajového tématu stalo téma celospolečenské, které má do jisté míry mobilizační potenciál. Je dokonce možné mluvit o určitém zlidovění islamofobie u části české společnosti. To, co by bylo ještě před 10 lety nemyslitelné, se stalo běžnou součástí každodenního života. Velmi dobře je to vidět na gradaci prostředků, které byly využívány jak v rámci protiislámských a protimigračních protestů, tak v kontaktu se samotnými muslimy. Od letákových kampaní se dospělo k šibenícím, pálení Koránu

a zakopávání mrtvých prasat na místech, kde by měla stát mešita. Od slovního napadání muslimů ve virtuálním prostoru se přešlo až k napadením fyzickým. Závěrem tohoto nastínění vývoje jen dodám, že podle bezpečnostních složek ČR představuje hlavní radikalizační faktor u muslimů právě vliv většinové společnosti, která je odmítá. Jinými slovy, muslimové zde mohou být radikalizováni především protiislámsky radikalizovanou veřejností. Což je ve svém důsledku sebenaplňující prorocství.

Monotematické číslo s názvem „Konstrukce islámu“ má za cíl čtenáři nabídnout texty, které zachycují sice jen určitou výseč daného fenoménu, avšak alespoň určitým způsobem doplňují obraz pomyslného slona. Právě poukazování na diverzitu daného fenoménu prostřednictvím jednotlivých textů by mělo být cílem tohoto čísla, protože jak napsal profesor Jiří Hanuš ve svém příspěvku v knize Stíny minaretů: „Základní princip intelektuální činnosti je rozlišování (nikoli rozdělování!).“

Toto číslo přináší tři studie. První z pera Lukáše Větrovce s názvem „Limity vědeckého studia islámu“ si klade otázku, jakým způsobem je uchopován islám a jaká by měla být islamologie 21. století. Druhá studie od Jana Kořínka „Manifest Sādātových vrahů: Analýza a kontext“ se věnuje rozboru argumentace obsažené v manifestu Opomíjená povinnost militantní skupiny Společenství džihádu. Poslední studie „Ší'itské kulturní centrum v Brně: nová podoba boje o mešity v ČR?“ od Tomáše Janků přibližuje průběh výstavby nového ší'itského centra a sleduje, jakým způsobem dochází ke změnám ve strategiích, kterými jednotliví aktéři brání ve výstavbě muslimských sakrálních staveb na území České republiky.

Do rubriky Rozhledy a diskuze byl zařazen příspěvek Jana Reichstättera o boření stereotypů na základě zkušenosti s islámem v Tatarstánu a text Nikolý Medové o postavení ženy v islámu.

V čísle také naleznete rozhovor s religionistou a historikem Martinem Klapetkem, mimo jiné o současném stavu islámu (nejen) v České republice a zprávu z první islamologické konference konané v Českých Budějovicích na podzim 2017 z pera Lukáše Větrovce. Do tohoto čísla byly zařazeny rovněž dvě tematické recenze – první na kolektivní monografii editorů Ondřeje Beránka a Bronislava Ostránského Stíny minaretů: Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik a druhá na kolektivní monografii editora Bronislava Ostránského Islamofobie po česku: Český odpor vůči islámu, jeho východiska, projevy, souvislosti, přesahy i paradoxy.

*Za redakční radu časopisu Sacra,
Tomáš Janků
editor čísla 1/2018: „Konstrukce islámu“*